

SPLOŠNA MATURA IZ PREDMETA SLOVENŠČINA V LETU 2021

Poročilo DPK SM za slovenščino

Vsebina

Vsebina.....	1
1 Struktura kandidatov.....	2
1.1 Struktura kandidatov pri splošni maturi – primerjava po letih	3
1.2 Struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz slovenščine – primerjava po letih.....	4
1.3 Podrobnejša struktura pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2021	6
2 Analiza dosežkov pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2021.....	7
2.1 Porazdelitev dosežkov po odstotnih točkah.....	7
2.2 Meje med ocenami.....	10
2.3 Porazdelitev dosežkov po točkovnih ocenah	11
3 Splošni podatki o kandidatih pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2021	13
4 Vsebinska analiza dosežkov za referenčno skupino SM	15
4.1 Vsebinska analiza dosežkov pri zunanjem in notranjem delu izpita	15
4.2 Vsebinska analiza dosežkov po posameznih delih izpita	16
4.3 Vsebinska analiza dosežkov po nalogah in vprašanjih.....	16
4.4 Najpogostejši nepravilni odgovori kandidatov	22
4.5 Mnenje zunanjih ocenjevalcev o nalogah in vprašanjih v izpitnih polah.....	22
5 Zunanje ocenjevanje in ugovori.....	23
5.1 Zunanje ocenjevanje	23
5.2 Ugovori na oceno in način izračuna izpitne ocene.....	24
6 Povzetek.....	25
6.1 Ocena uspeha kandidatov	25
6.2 Ocena kakovosti izpitnih pol.....	25
6.3 Druge ugotovitve	26

Avtorja:

mag. Sonja Žilavec Nemeč, glavna ocenjevalka za slovenščino

dr. Matej Šekli, predsednik DPK SM za slovenščino

Poročilo je potrdila DPK SM za slovenščino na svoji 20. redni seji 8. 10. 2021.

Ljubljana, oktober 2021

1 Struktura kandidatov

Statistične podatke za kandidate, ki so se udeležili **spomladanskega izpitnega roka splošne mature**, prikazujemo ločeno glede na njihovo strukturo:

a) **referenčno skupino SM** predstavljajo redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno maturo (brez kandidatov z maturitetnim tečajem, 21-letnikov, odraslih in kandidatov poklicne mature). Na dosežkih te skupine se postavljajo tudi meje med ocenami.

Okrajšava: ref. skup. SM;

b) **kandidate SM** (ref. skup. SM + ostali SM) predstavljajo tisti, ki opravljajo splošno maturo (brez kandidatov poklicne mature, ki opravljajo posamezni izpit splošne mature). To so:

- referenčna skupina SM (redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno maturo) in
- **ostali SM**, to so:
 - kandidati z maturitetnim tečajem,
 - 21-letniki,
 - odrasli,
 - kandidati, ki popravljajo eno ali dve negativni oceni,
 - kandidati, ki opravljajo SM ponovno v celoti,
 - kandidati, ki opravljajo SM v dveh delih, in
 - kandidati, ki izboljšujejo oceno.

Okrajšava: kandidati SM;

c) **kandidate PM** predstavljajo tisti, ki ob poklicni maturi (štirje predmeti) dodatno opravljajo posamezni izpit iz predmeta SM.

Okrajšava: kandidati PM.

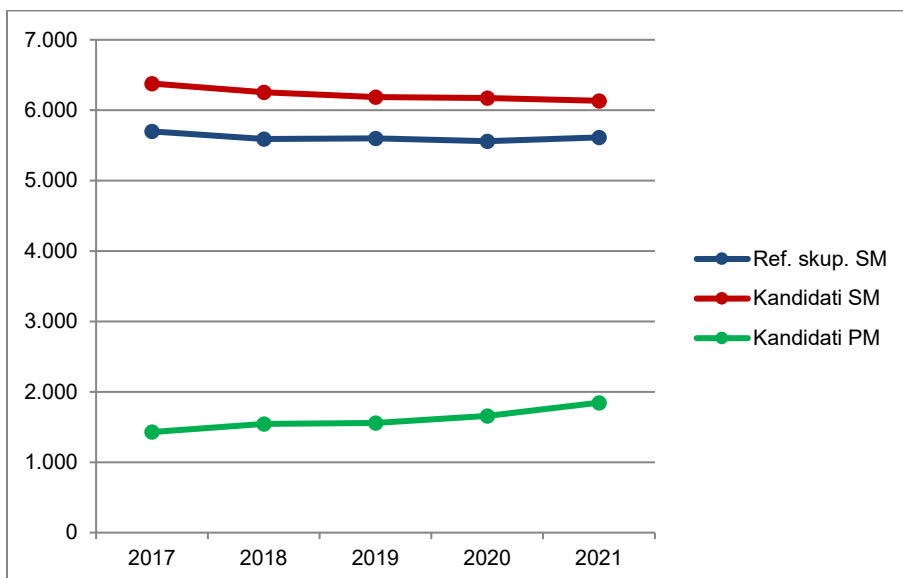
1.1 Struktura kandidatov pri splošni maturi – primerjava po letih

Preglednica 1.1.1 in slika 1.1.1 prikazujeta primerjavo števila udeleženih kandidatov v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2017 do 2021. Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.1.1: Udeleženi kandidati pri SM po strukturi – spomladanski izpitni roki 2017–2021

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2017	5.699	6.379	1.429
2018	5.589	6.255	1.544
2019	5.600	6.185	1.560
2020	5.560	6.173	1.657
2021	5.615	6.134	1.846

Slika 1.1.1: Udeleženi kandidati pri SM po strukturi – spomladanski izpitni roki 2017–2021

Vir: Državni izpitni center, 2021

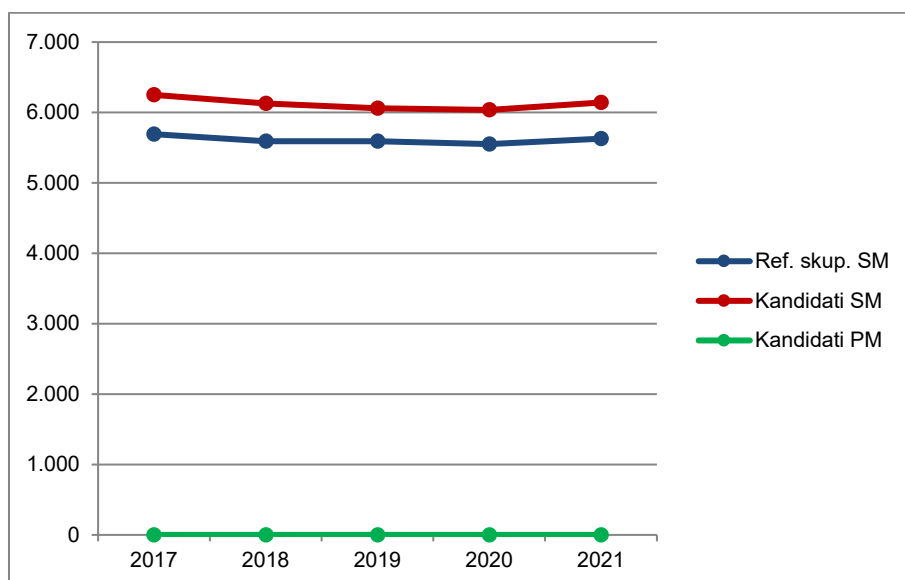
1.2 Struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz slovenščine – primerjava po letih

Preglednica 1.2.1 in slika 1.2.1 prikazujeta primerjavo števila kandidatov, ki so opravljali slovenščino v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2017 do 2021. Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.2.1: Udeleženi kandidati pri izpitu SM iz slovenščine po strukturi – spomladanski izpitni roki 2017–2021

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2017	5.692	6.250	0
2018	5.590	6.128	0
2019	5.593	6.062	0
2020	5.551	6.036	0
2021	5.628	6.143	0

Slika 1.2.1: Udeleženi kandidati pri izpitu SM iz slovenščina po strukturi – spomladanski izpitni roki 2017–2021

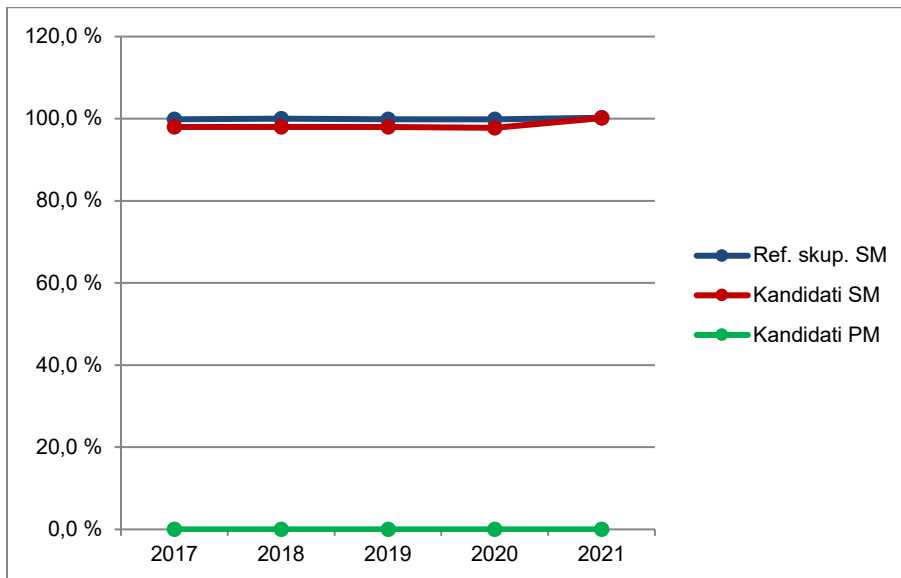
Vir: Državni izpitni center, 2021

Preglednica 1.2.2 in slika 1.2.2 prikazujeta primerjavo deleža kandidatov, ki so opravljali slovenščino (preglednica 1.2.1), glede na udeležene kandidate v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2017 do 2021 (preglednica 1.1.1). Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.2.2: Delež udeleženih kandidatov pri izpitu SM iz slovenščine po strukturi – spomladanski izpitni roki 2017–2021

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2017	99,9 %	98,0 %	0,0 %
2018	100,0 %	98,0 %	0,0 %
2019	99,9 %	98,0 %	0,0 %
2020	99,8 %	97,8 %	0,0 %
2021	100,2 %	100,1 %	0,0 %

Slika 1.2.2: Delež udeleženih kandidatov pri izpitu SM iz slovenščina po strukturi – spomladanski izpitni roki 2017–2021

Vir: Državni izpitni center, 2021

1.3 Podrobnejša struktura pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2021

Preglednica 1.3.1 in slika 1.3.1 prikazujeta število in delež kandidatov, ki so opravljali izpit splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2021. Podatki so prikazani po strukturi kandidatov. (Redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno matura in predstavljajo referenčno skupino SM, so dodatno razdeljeni tudi na izobraževalne programe.)

Preglednica 1.3.1: Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu SM iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2021

	Število	Delež
Splošna gimnazija	4.415	71,9 %
Klasična gimnazija	279	4,5 %
Gimnazija	4.694	76,4 %
Tehniška gimnazija	381	6,2 %
Ekonomska gimnazija	216	3,5 %
Umetniška gimnazija	337	5,5 %
Strokovna gimnazija	934	15,2 %
Ref. skup. SM	5.628	91,6 %
Ostali SM	515	8,4 %
Kandidati SM	6.143	100,0 %
Kandidati PM	0	0,0 %

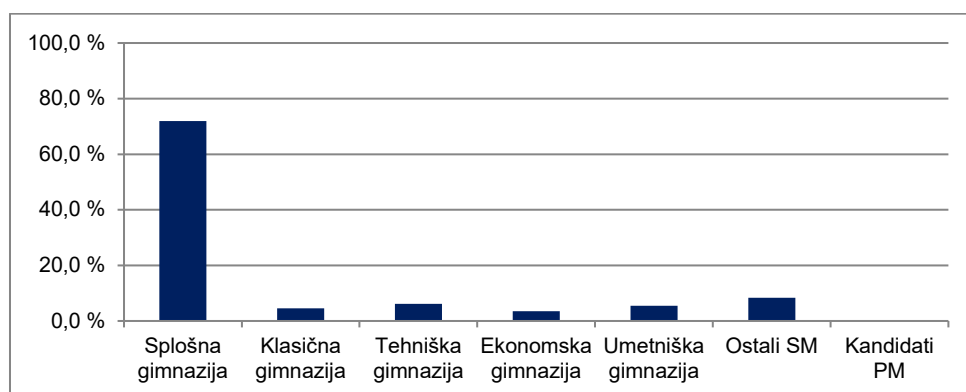
gimnazija = splošna gimnazija + klasična gimnazija

strokovna gimnazija = tehniška gimnazija + ekonomska gimnazija + umetniška gimnazija

ref. skup. SM = gimnazija + strokovna gimnazija

kandidati SM = ref. skup. SM + ostali SM

Slika 1.3.1: Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu SM iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2021

Vir: Državni izpitni center, 2021

2 Analiza dosežkov pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2021

2.1 Porazdelitev dosežkov po odstotnih točkah

Preglednica 2.1.1 prikazuje porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah pri slovenščini v spomladanskem izpitnem roku SM 2021 v posamezne razrede/intervale, ki obsegajo pet odstotnih točk (tj. frekvenčna porazdelitev), preglednica 2.1.2 in slika 2.1.1 pa delež kandidatov, ki so dosegli manj odstotnih točk od zgornje meje razreda (tj. relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev). Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

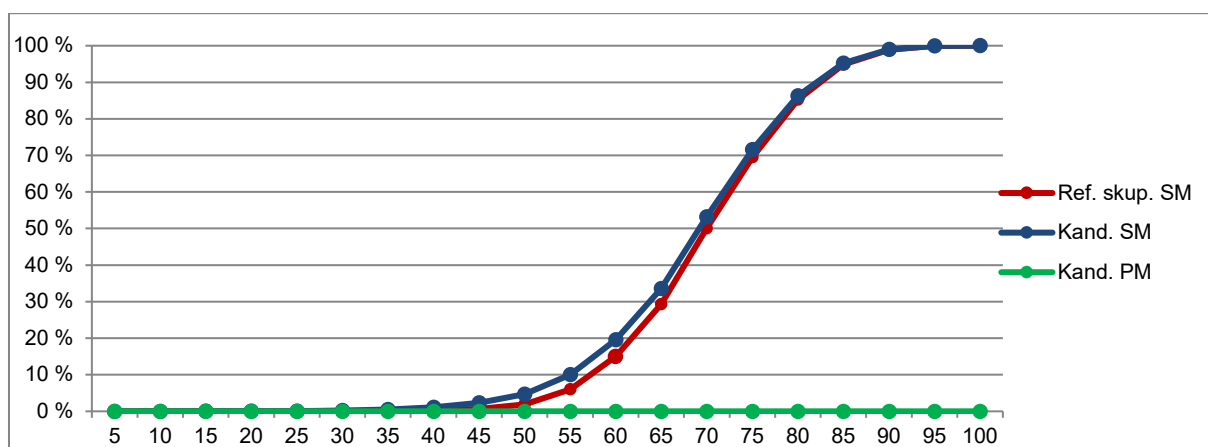
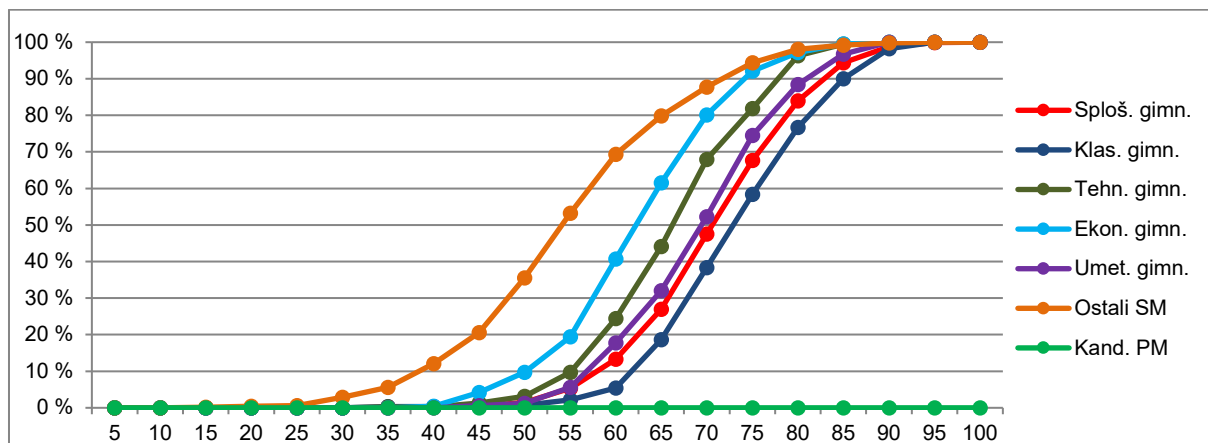
Preglednica 2.1.1: Frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah

Odst. točke	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekonom. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
0-5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6-10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11-15	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0
16-20	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0
21-25	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0
26-30	0	0	0	0	0	0	0	0	12	12	0
31-35	0	1	1	1	0	0	1	2	16	14	0
36-40	4	0	4	0	1	0	1	5	38	33	0
41-45	16	0	16	4	8	2	14	30	74	44	0
46-50	45	1	46	7	12	2	21	67	144	77	0
51-55	171	4	175	25	21	15	61	236	327	91	0
56-60	353	9	362	56	46	41	143	505	588	83	0
61-65	600	37	637	75	45	48	168	805	859	54	0
66-70	911	55	966	91	40	68	199	1.165	1.206	41	0
71-75	887	56	943	53	26	75	154	1.097	1.131	34	0
76-80	720	51	771	55	11	47	113	884	903	19	0
81-85	459	37	496	12	5	28	45	541	547	6	0
86-90	193	23	216	2	1	11	14	230	233	3	0
91-95	53	5	58	0	0	0	0	58	59	1	0
96-100	3	0	3	0	0	0	0	3	3	0	0
SKUPAJ	4.415	279	4.694	381	216	337	934	5.628	6.143	515	0

Preglednica 2.1.2: Relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah

Odst. točke	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
5	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-
10	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-
15	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-
20	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-
25	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %	-
30	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	3 %	-
35	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %	6 %	-
40	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %	12 %	-
45	0 %	0 %	0 %	1 %	4 %	1 %	2 %	1 %	2 %	21 %	-
50	1 %	1 %	1 %	3 %	10 %	1 %	4 %	2 %	5 %	36 %	-
55	5 %	2 %	5 %	10 %	19 %	6 %	10 %	6 %	10 %	53 %	-
60	13 %	5 %	13 %	24 %	41 %	18 %	26 %	15 %	20 %	69 %	-
65	27 %	19 %	26 %	44 %	62 %	32 %	44 %	29 %	34 %	80 %	-
70	48 %	38 %	47 %	68 %	80 %	52 %	65 %	50 %	53 %	88 %	-
75	68 %	58 %	67 %	82 %	92 %	74 %	82 %	70 %	72 %	94 %	-
80	84 %	77 %	84 %	96 %	97 %	88 %	94 %	85 %	86 %	98 %	-
85	94 %	90 %	94 %	99 %	100 %	97 %	99 %	95 %	95 %	99 %	-
90	99 %	98 %	99 %	100 %	100 %	100 %	100 %	99 %	99 %	100 %	-
95	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	-
100	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	-

Slika 2.1.1: Relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah

Vir: Državni izpitni center, 2021

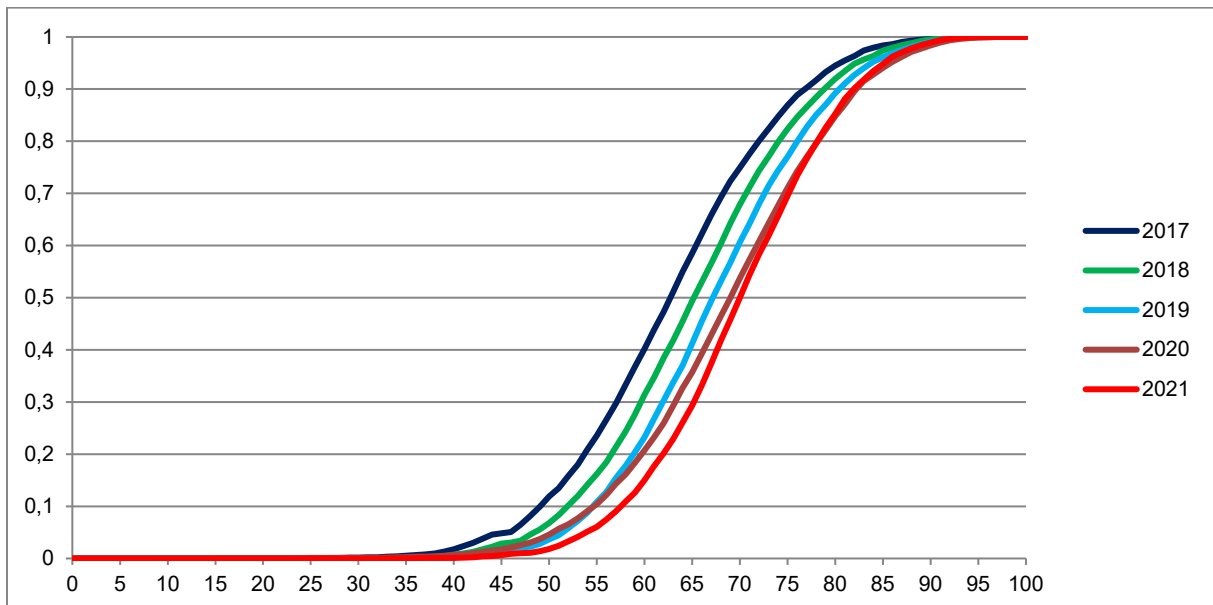
2.2 Meje med ocenami

Preglednica 2.2.1 prikazuje primerjavo mej med točkovnimi ocenami v letih od 2017 do 2021, slika 2.2.1 pa kumulativno frekvenčno porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah za referenčno skupino SM, na kateri se postavljajo meje med točkovnimi ocenami.

Preglednica 2.2.1: Meje med točkovnimi ocenami za zadnjih pet let

Leto	Točkovne ocene						
	2	3	4	5	6	7	8
2017	47	57	62	67	73	79	84
2018	48	58	64	69	74	80	85
2019	49	59	65	70	75	80	86
2020	49	59	65	70	75	80	86
2021	49	59	65	70	75	80	86

Slika 2.2.1: Kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah – referenčna skupina SM

Vir: Državni izpitni center, 2021

2.3 Porazdelitev dosežkov po točkovnih ocenah

Preglednica 2.3.1 prikazuje porazdelitev kandidatov po točkovnih ocenah pri slovenščini v spomladanskem izpitnem roku SM 2021 (tj. frekvenčna porazdelitev), preglednica 2.3.2 in slika 2.3.1 pa delež kandidatov s posameznimi točkovnimi ocenami (tj. relativna frekvenčna porazdelitev). Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

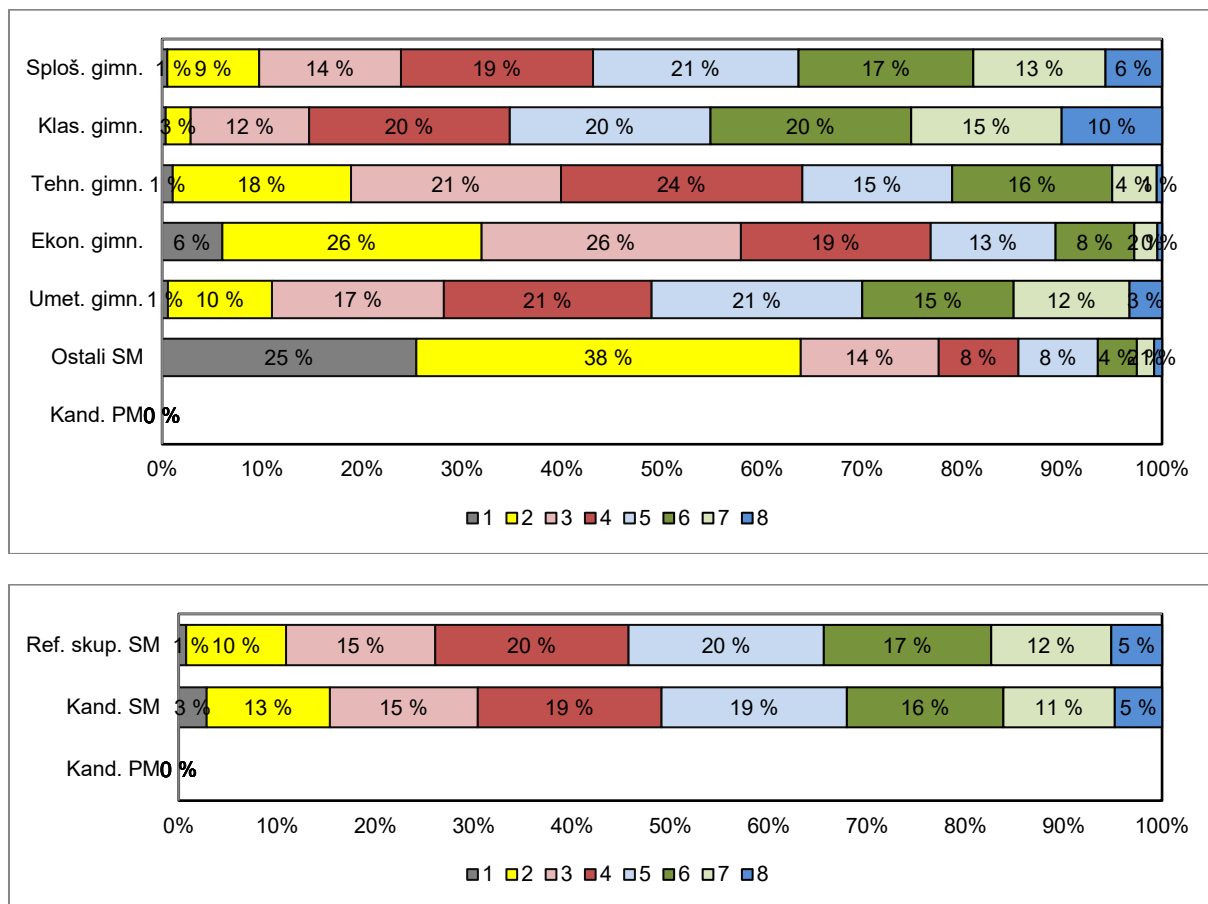
Preglednica 2.3.1: Frekvenčna porazdelitev kandidatov po točkovnih ocenah

Ocena	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
1	23	1	24	4	13	2	19	43	174	131	0
2	406	7	413	68	56	35	159	572	770	198	0
3	626	33	659	80	56	58	194	853	924	71	0
4	848	56	904	92	41	70	203	1.107	1.148	41	0
5	907	56	963	57	27	71	155	1.118	1.159	41	0
6	772	56	828	61	17	51	129	957	977	20	0
7	584	42	626	17	5	39	61	687	696	9	0
8	249	28	277	2	1	11	14	291	295	4	0
Uspešni	4.392	278	4.670	377	203	335	915	5.585	5.969	384	0
Skupaj	4.415	279	4.694	381	216	337	934	5.628	6.143	515	0

Preglednica 2.3.2: Relativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po točkovnih ocenah

Ocena	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
1	1 %	0 %	1 %	1 %	6 %	1 %	2 %	1 %	3 %	25 %	-
2	9 %	3 %	9 %	18 %	26 %	10 %	17 %	10 %	13 %	38 %	-
3	14 %	12 %	14 %	21 %	26 %	17 %	21 %	15 %	15 %	14 %	-
4	19 %	20 %	19 %	24 %	19 %	21 %	22 %	20 %	19 %	8 %	-
5	21 %	20 %	21 %	15 %	13 %	21 %	17 %	20 %	19 %	8 %	-
6	17 %	20 %	18 %	16 %	8 %	15 %	14 %	17 %	16 %	4 %	-
7	13 %	15 %	13 %	4 %	2 %	12 %	7 %	12 %	11 %	2 %	-
8	6 %	10 %	6 %	1 %	0 %	3 %	1 %	5 %	5 %	1 %	-
Uspešni	99 %	100 %	99 %	99 %	94 %	99 %	98 %	99 %	97 %	75 %	-
Skupaj	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	-

Slika 2.3.1: Relativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po točkovnih ocenah

Vir: Državni izpitni center, 2021

3 Splošni podatki o kandidatih pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2021

V preglednici 3.1 so zbrani splošni podatki (tj. statistike) o kandidatih, ki so opravljali izpit splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2021.

Preglednica 3.1: Splošni podatki o kandidatih pri izpitu SM iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2021

	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
Število kandidatov	4.415	279	4.694	381	216	337	934	5.628	6.143	515	0,00
Povprečni splošni uspeh pri SM*	21,30	22,91	21,40	19,31	17,27	20,01	19,14	21,04	20,84	16,16	-
Povprečni uspeh v 4. letniku SŠ	4,08	4,24	4,09	3,97	3,62	3,95	3,88	4,06	4,00	2,96	-
Povprečni uspeh v 3. letniku SŠ	4,02	4,14	4,03	3,99	3,80	3,99	3,94	4,01	3,97	3,01	-
Povprečna točkovna ocena pri predmetu SM	4,84	5,28	4,86	4,03	3,41	4,59	4,09	4,73	4,55	2,57	-
Povprečna originalna točkovna ocena pri predmetu SM**	4,83	5,28	4,86	4,02	3,41	4,59	4,09	4,73	4,55	2,53	-
Povprečno število odstotnih točk pri predmetu SM	70,93	73,47	71,08	66,46	62,71	69,47	66,68	70,35	69,06	54,97	-
Mediana odstotnega števila točk pri predmetu SM	71	74	71	67	62	70	67	70	70	54	-
Standardni odklon odstotnih točk pri predmetu SM	9,30	8,86	9,29	8,51	9,28	8,89	9,18	9,42	10,60	12,44	-
Povprečna ocena pri predmetu v 4. letniku SŠ	3,58	3,88	3,60	3,43	3,12	3,34	3,33	3,55	3,51	2,68	-
Povprečna ocena pri predmetu v 3. letniku SŠ	3,58	3,78	3,59	3,42	3,37	3,50	3,44	3,57	3,52	2,67	-
Korelacija splošnega uspeha pri SM in točkovne ocene pri predmetu SM*	0,82	0,81	0,82	0,76	0,82	0,85	0,81	0,82	0,83	0,81	-
Korelacija splošnega uspeha pri SM in uspeha v 4. letniku SŠ*	0,74	0,73	0,74	0,61	0,68	0,72	0,66	0,73	0,74	0,72	-
Korelacija splošnega uspeha pri SM in uspeha v 3. letniku SŠ*	0,70	0,71	0,70	0,59	0,59	0,68	0,62	0,68	0,69	0,72	-
Korelacija točkovne ocene pri predmetu SM in uspeha v 4. letniku SŠ***	0,69	0,62	0,69	0,60	0,73	0,66	0,65	0,68	0,70	0,66	-
Korelacija točkovne ocene pri predmetu SM in uspeha v 3. letniku SŠ***	0,69	0,62	0,69	0,60	0,73	0,66	0,65	0,68	0,70	0,66	-
Korelacija točkovne ocene pri predmetu SM in ocene pri predmetu v 4. letniku SŠ***	0,68	0,66	0,68	0,60	0,66	0,69	0,64	0,68	0,69	0,69	-
Korelacija točkovne ocene pri predmetu SM in ocene pri predmetu v 3. letniku SŠ***	0,64	0,56	0,64	0,57	0,59	0,68	0,60	0,63	0,65	0,65	-
Korelacija notranjega in zunanjega dela pri SM	0,09	-0,05	0,08	0,09	0,27	0,01	0,14	0,09	0,20	0,20	-
Odstotek neuspešnih s PP	0,52	0,36	0,51	1,05	6,02	0,59	2,03	0,76	2,83	25,44	-
Odstotek neuspešnih brez PP	0,88	0,36	0,85	1,31	6,02	0,89	2,25	1,08	3,30	27,57	-

*Pri izračunu povprečnega splošnega uspeha pri SM so upoštevani samo uspešni kandidati (10 točk ali več). Enako velja tudi za korelacije s splošnim uspehom pri SM.

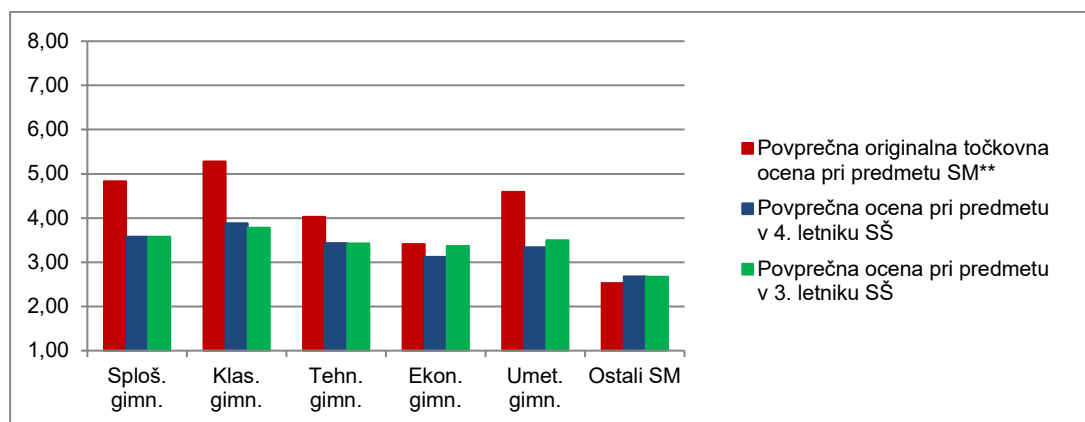
**Originalna točkovna ocena je ocena pri predmetu SM, izračunana iz odstotnih točk, brez upoštevanja PP (pogojno pozitivne) ali upoštevanja ocene iz prejšnjega roka.

***Korelacija z oceno pri predmetu SM se računa z originalno točkovno oceno pri predmetu SM.

Če je manj kakor 30 popolnih parov podatkov, se korelacija ne izračuna.

Slika 3.1 prikazuje primerjavo povprečne originalne točkovne ocene pri izpitu SM iz slovenščine in povprečnih ocen iz slovenščine v 4. in 3. letniku srednje šole. Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

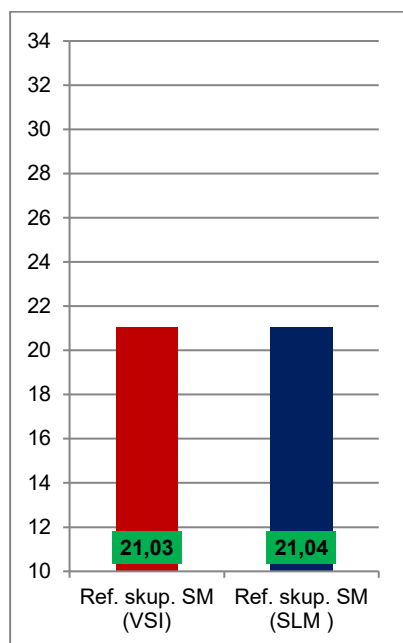
Slika 3.1: Povprečne (točkovne) ocene pri izpitu SM iz slovenščine

Vir: Državni izpitni center, 2021

Slika 3.2 prikazuje primerjavo povprečnega splošnega uspeha vseh gimnazijcev, ki so v spomladanskem izpitnem roku 2021 prvič v celoti opravljali splošno maturo (ref. skup. SM – VSI), in gimnazijcev, ki so v tem izpitnem roku prvič v celoti opravljali izpit SM iz slovenščine (ref. skup. SM – SLM).

Slika 3.2: Povprečni splošni uspeh pri SM in pri izpitu SM iz slovenščine

Vir: Državni izpitni center, 2021

4 Vsebinska analiza dosežkov za referenčno skupino SM

4.1 Vsebinska analiza dosežkov pri zunanjem in notranjem delu izpita

Preglednica 4.1.1 prikazuje osnovne statistične podatke za referenčno skupino SM pri zunanjem in notranjem delu izpita iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku SM 2021.

Preglednica 4.1.1: Osnovni statistični podatki

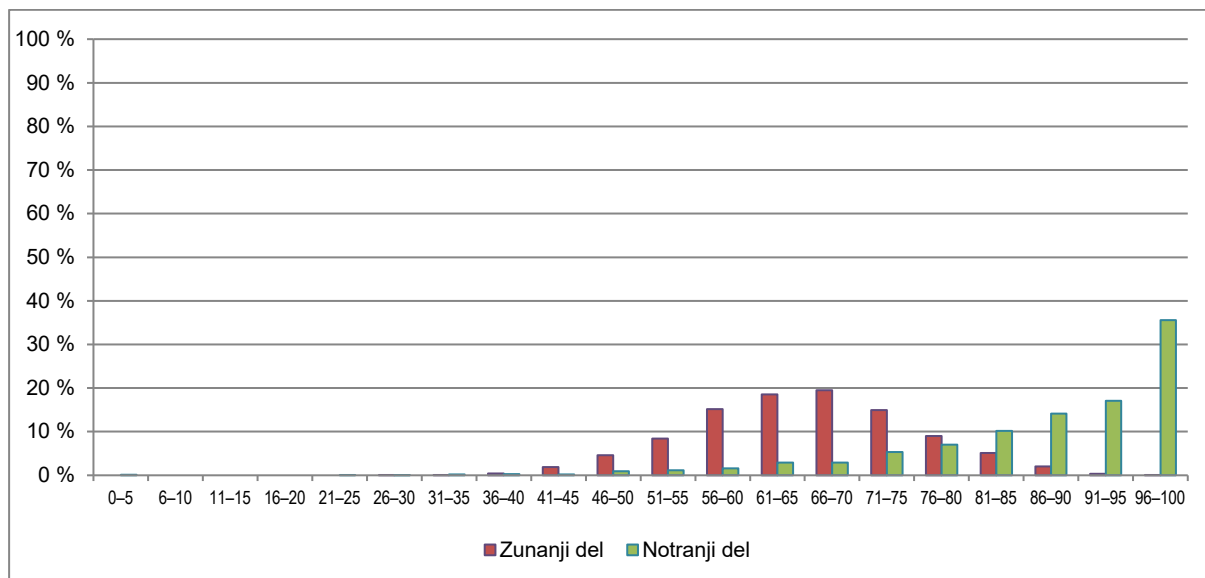
	Zunanji del	Notranji del
Število kandidatov	5.628	5.628
Povprečno število odstotnih točk	52,51	17,85
Standardni odklon odstotnih točk	8,01	2,62
Maksimalno število odstotnih točk	76,55	20,00
Povprečna težavnost	0,66	0,89

Preglednica 4.1.2 in slika 4.1.1 prikazujeta relativno frekvenčno porazdelitev referenčne skupine SM po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku SM 2021.

Preglednica 4.1.2: Relativna frekvenčna porazdelitev po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita

Odstotki	Zunanji del	Notranji del
0–5	0 %	0 %
6–10	0 %	0 %
11–15	0 %	0 %
16–20	0 %	0 %
21–25	0 %	0 %
26–30	0 %	0 %
31–35	0 %	0 %
36–40	0 %	0 %
41–45	2 %	0 %
46–50	5 %	1 %
51–55	8 %	1 %
56–60	15 %	2 %
61–65	19 %	3 %
66–70	20 %	3 %
71–75	15 %	5 %
76–80	9 %	7 %
81–85	5 %	10 %
86–90	2 %	14 %
91–95	0 %	17 %
96–100	0 %	36 %
SKUPAJ	100 %	100 %

Slika 4.1.1: Relativna frekvenčna porazdelitev po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita

Vir: Državni izpitni center, 2021

4.2 Vsebinska analiza dosežkov po posameznih delih izpita

Preglednica 4.2.1 prikazuje osnovne statistične podatke za referenčno skupino SM po posameznih delih izpita iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku SM 2021.

Preglednica 4.2.1: Osnovni statistični podatki po posameznih delih izpita

	Izpitna pola 1	Izpitna pola 2	Ustni izpit
Število kandidatov	5.628	5.628	5.628
Povprečno število odstotnih točk	30,89	18,49	17,85
Standardni odklon odstotnih točk	6,04	3,81	2,62
Maksimalno število odstotnih točk	50,00	30,00	20,00
Povprečna težavnost	0,62	0,62	0,89

4.3 Vsebinska analiza dosežkov po nalogah in vprašanjih

Kandidati pišejo izpitno polo 1 (IP 1) in izpitno polo 2 (IP 2) ter opravljajo ustni izpit. IP 1 je šolski esej, kandidati izbirajo med dvema tipoma eseja, razpravljalnim in razlagalnim/interpretativnim. Šolski esej pišejo na podlagi tematskega sklopa, ki vključuje razpisana literarna besedila. IP 2 je razčlemba neumetnostnega besedila, ki vključuje naloge na vseh jezikovnih ravneh in tvorbo krajšega neumetnostnega besedila. Ustni izpit vsebuje tri vprašanja: branje odlomka umetnostnega besedila ali kratkega umetnostnega besedila, interpretacijo prebranega besedila in njegovo umestitev v literarnozgodovinski kontekst ter splošno vprašanje iz književnosti ali jezika.

4.3.1 IZPITNA POLA 1

Kandidat s pisanjem šolskega eseja dokaže, da zna o literarnih besedilih predpisanega tematskega sklopa po podanih smernicah napisati daljše besedilo (najmanj 600 besed), ki je vsebinsko smiselno in zaokroženo, zgradbeno in slogovno ustrezno ter jezikovno pravilno.

Naslov tematskega sklopa za letošnje maturo je bil *Razmerja med generacijami*. V razpisanem tematskem sklopu sta bila dva romana, in sicer *Figa* G. Vojnoviča in *Konje* Krast P. Petersona. Zaradi razglašene pandemije so bile za pisanje šolskega eseja sprejete prilagoditve, o katerih so bili učitelji obveščeni s posebnim dopisom 21. januarja 2021. Pri razpravljalnem eseju so bila navodila sestavljena tako, da so kandidati lahko šolski esej napisali na podlagi ali samo Vojnovičevega ali samo Petersonovega romana ali obeh, pri čemer so bile vse tri možnosti enakovredne. Za interpretativni/razlagalni esej je bil podan odlomek iz Vojnovičevega romana *Figa*; pri razlagalnem/interpretativnem eseju prilagoditev ni bilo.

Šolski esej je pisalo 5.628 kandidatov. Statistični podatki o IP 1 so: povprečno število absolutnih in relativnih točk: 30,89; indeks objektivnosti: 0,59; število tretjih ocenjevanj: 519 (9,2 %). 50 točk je dosegel en kandidat.

4.3.1.1 RAZPRAVLJALNI ESEJ

Naslov razpravljalnega eseja je bil »Vse srečne družine so si podobne, vsaka nesrečna družina pa je nesrečna po svoje.« *Lev Nikolajevič Tolstoj*. V postavki A so morali kandidati predstaviti dve družini, ki zaideta v težave, in pojasniti vzroke njunih težav. V postavki B so morali primerjati, kako družini rešujeta svoje težave, in pojasniti, kako sta pri tem uspešni. V postavki C pa so skušali presoditi, kako se s podobnimi družinskimi težavami sooča še katera od družin v enem od literarnih del, ki so ga obravnavali pri pouku slovenščine.

Za razpravljalni esej se je odločilo 5.330 kandidatov (tj. 94,7 %), v povprečju so dosegli 30,83 točke. Indeksi so: indeks težavnosti: 0,61; indeks diskriminativnosti: 0,51; indeks objektivnosti: 0,58.

Postavka A (IT = 0,74) je bila med vsemi vsebinskimi postavkami za kandidate najlažja, povprečno so dosegli 10,33 točke od 14 možnih. Točkovanje postavke je bilo razdeljeno na štiri dele, in sicer za predstavitev dveh družin po 3 točke in za pojasnilo vzrokov njunih težav po 4 točke (3 + 3 + 4 + 4 točke). Navodila so kandidatom ponujala možnost izbire več družin: iz Vojnovičevega romana so lahko predstavili družino Aleksandra Đorđevića in Jane Benedejčič ali družino Vesne in Safeta Dizdarja ali mlado družino Jadrana, Anje in Marka; iz Petersonovega romana pa družini Sander in Haug. Kandidati so točke izgubljali zaradi skope predstavitve družin, pri pojasnjevanju vzrokov za družinske težave pa so se nekateri osredinili le na družbena dogajanja, ki so povzročila razpad družine, nekateri pa so vpliv družbenega dogajanja na odnose med družinskimi člani zanemarili. Postavka B (IT = 0,63) je bila za kandidate najzahtevnejša, dosegli so 7,51 točke od 12 možnih. Točkovanje postavke je bilo razdeljeno na primerjavo (8 točk) in pojasnilo (4 točke). Za vse točke so kandidati morali primerjavo izpeljati vsebinsko in strukturno ustrezno, kar pomeni, da je primerjava morala vsebovati tezo in dva do tri vsebinsko ustrezne člene primerjave ter sklepno sintezno ugotovitev. Če kandidat postavke ni reševal v obliki primerjave, kot so zahtevale smernice za pisanje, je zgolj za predstavitev, kako sta družini reševali svoje težave brez primerjave, dobil 4 točke. Med vsemi vsebinskimi postavkami razpravljalnega eseja je bila primerjava za kandidate najtežja, saj so pri tem delu postavke B dosegli le 4,95 točke od 8 možnih. Kandidati so točke izgubljali zaradi skromnosti primerjave, slabe razlage, poenostavljanja in tudi nenatančnega poznavanja romanov. Elementov za primerjavo je bilo veliko, zato je bila možnost rešitev zelo raznovrstna, kar pa se je izkazalo kot zahtevno tudi za ocenjevalce, saj je bil indeks objektivnosti ocenjevanja primerjave le 0,41. Drugi del postavke B je zahteval, da kandidati pojasnijo, kako uspešni sta bili družini pri reševanju svojih težav. Število točk je bilo odvisno od prepričljivosti in utemeljenosti kandidatovega pojasnila za obe družini. Postavka C (IT = 0,66) je bila za kandidate srednje težka, dosegli so 2,62 točke od 4 možnih. Postavka je od kandidatov zahtevala, da iz literarnih del, ki so jih obravnavali pri pouku slovenščine, izberejo eno družino, ki se sooča s podobnimi težavami kot družini, o katerih so pisali v svojem eseju, navedejo problem izbrane družine in razložijo, kako se ta družina sooča s svojimi težavami. Večina kandidatov je izbrala ustrezne družine, točke pa so izgubljali predvsem zato, ker so razlagali zgolj podobnosti družinskih težav, niso pa predstavili, kako izbrana družina rešuje svoje težave. Indeks težavnosti vsebinskega dela za razpravljalni esej (0,69) kaže, da vsebinski del razpravljalnega eseja za kandidate ni bil prezahteven, povprečno število točk za vsebinski del eseja je 20,60 od 30 možnih oziroma 68 %.

Zahtevnost vsebinskih postavk je bila uravnotežena, saj so kandidati dosegali po posameznih postavkah indeksi od 0,62 do 0,79, pod spodnjo mejo IT so tudi letos le dodatne točke za vsebino (IT = 0,05). Indeksi ločljivosti od 0,34 do 0,51 kažejo, da so vsebinske postavke primerno (0,20–0,39) oziroma zelo dobro (nad 0,40) ločevale kandidate glede na njihovo izkazano znanje.

V razdelku jezik se ocenjujejo jezikovna pravilnost, slog in zgradba. Indeksi težavnosti pri posameznih jezikovnih postavkah so zelo različni: za jezikovno pravilnost je 0,24, kar kaže na nizko splošno opismenjenost kandidatov, najvišji je pri zgradbi (0,79), indeks težavnosti sloga je 0,58. Kandidati so pri jezikovnih postavkah povprečno dosegali 10,27 točke (lani 11,83) od možnih 20 oziroma 51 % (lani 59 %). Indeksa objektivnosti pri ocenjevanju sloga (0,25) in zgradbe (0,23) kažeta na dokaj neuskklajeno ocenjevanje teh dveh postavk. Na neuskklajeno ocenjevanje kažeta tudi indeksa objektivnosti pri dodatnih točkah tako za jezik (0,14) kot za vsebino (0,11). Ocenjevalci namreč lahko po lastni presoji dodatno točkujajo (do 3 + do 3 točke) vsebinski in jezikovni nadstandard naloge, za kar pa se odločajo zelo različno. Opazne so razlike med strožimi in milejšimi ocenjevalci, zaradi tega pa veliko nalog gre v 3. ocenjevanje. Indeks objektivnosti za ocenjevanje jezikovne pravilnosti 0,61 kaže na nekoliko bolj usklajeno ocenjevanje te postavke. Indeks diskriminativnosti (0,34–0,44) je pri vseh jezikovnih postavkah ustrezen.

4.3.1.2 RAZLAGALNI/INTERPRETATIVNI ESEJ

Odlomek za pisanje razlagalnega/interpretativnega eseja je bil vzet iz Vojnovičevega romana *Figa* (Ljubljana: Beletrina, Mladinska knjiga, 2020. 303–305). V postavki A so kandidati po navodilih za pisanje skušali pojasniti okoliščine, ki so privedle do Aleksandrovega klica in Vesninega čustvenega stanja, v postavki B razložiti spreminjanje Vesninega čustvenega stanja v odlomku in očetovega odziva ter ju ponazoriti z jezikovnimi in s slogovnimi sredstvi, v postavki C pojasniti, s katerim namenom in o čem Aleksandar pripoveduje Jani ter zakaj omeni Egipt, v postavki Č pa komentirati Aleksandrov odnos do Vesne, Safeta in Jane, kot se kaže v odlomku.

Ta tip eseja je pisalo 298 kandidatov, kar je 5,3 %. V povprečju so kandidati dosegli 31,79 točke. Indeks težavnosti je bil 0,63; indeks diskriminativnosti 0,58 in indeks objektivnosti 0,76.

V postavki A (IT = 0,67) so kandidati uspešno pojasnili okoliščine, ki so privedle do Aleksandrovega klica in Vesninega čustvenega izbruha. Točke so izgubljali tisti kandidati, ki so pojasnjevali samo vzroke za Vesnino vznemirjenost, niso pa navajali razlogov, zakaj je Aleksandar poklical hčerko, ali pa je bilo pojasnjevanje vsebinsko neustrezno. Indeks težavnosti pri prvem delu postavke B (0,73) kaže, da so kandidati uspešno razlagali spreminjanje Vesninega čustvenega stanja v odlomku, nekoliko manj uspešni so bili pri opazovanju očetovega odziva (IT = 0,64), najtežje pa je v interpretativnem eseju bilo ponazoriti Vesnino čustveno stanje in očetov odziv z jezikovno-slogovnimi sredstvi (IT = 0,54). Postavka C za kandidate ni bila prezahtevna, saj so uspešno povzeli vsebino Aleksandrove pripovedi (IT = 0,74), prepoznali njegov namen (IT = 0,72) in razlog, zakaj ženi omeni Egipt (IT = 0,85). Indeks težavnosti (0,73) pri postavki Č kaže, da so kandidati uspešno reševali tudi ta del naloge. Točke so izgubljali tisti kandidati, ki so Aleksandrov odnos do navedenih oseb zgolj opisali, niso pa izrazili svojega mnenja.

Indeks težavnosti vsebinskega dela za razlagalni/interpretativni esej (0,63) kaže, da vsebinski del letošnjega interpretativnega eseja za kandidate ni bil prezahteven. Zahtevnost vsebinskih postavk je bila uravnotežena, saj so kandidati dosegali po posameznih postavkah precej izenačen indeks od 0,54 do 0,85. Povprečno število točk za vsebinski del eseja je 20,71 od 30 možnih oziroma 69 %.

Indeksi težavnosti za jezikovne postavke so, enako kot pri razpravljalnem eseju, različni. Najvišji je pri zgradbi (0,81), sledi indeks pri slogu (0,66), najnižji je pri jezikovni pravilnosti (0,28). Indeksi objektivnosti pri jezikovnih postavkah, za jezikovno pravilnost 0,68, za slog 0,20 in za zgradbo 0,42, kažejo, da so ocenjevalci tudi v razlagalnem/interpretativnem eseju te postavke ocenjevali dokaj neuskklajeno. Indeks diskriminativnosti (0,34–0,57) je pri vseh jezikovnih postavkah ustrezen.

KOMENTAR IZPITNE POLE 1

Tudi letos se je mnogo več kandidatov odločilo za pisanje razpravljalnega eseja, interpretativni esej je pisalo le 5,3 % kandidatov. Praviloma se za pisanje interpretativnega eseja odločajo literarno senzibilnejši in bolj razgledani kandidati, vendar pa so letos pri tem tipu eseja, kljub temu da ga je pisalo malo kandidatov, rezultati le rahlo višji od rezultatov pri razpravljalnem eseju.

Letos so kandidati pri eseju dosegli v povprečju 30,89 točke. Slabše rezultate kot prejšnja leta so kandidati letos dosegli pri obeh tipih eseja, predvsem so zaskrbljujoči nižji rezultati pri jezikovnih postavkah. Vsebinsko letošnji esej ni bil prezahteven, po težavnosti so bile naloge pri obeh tipih esejev dokaj uravnotežene. Razpršenost ocen je povsem ustrezna. Letos je maksimalno število točk dosegel en kandidat, šest kandidatov pa 49 točk. Največ kandidatov (398) je doseglo 30 točk.

Opazna je manjša usklajenost ocenjevanja IP 1 (IO = 0,59), na kar bi lahko vplivalo več dejavnikov oziroma spremenjene okoliščine ocenjevanja, in sicer uvedba elektronskega ocenjevanja esejev, razlaga navodil za ocenjevanje in točkovnika na daljavo, veliko število ocenjevalcev in relativno skromno usposabljanje za izjemno zahtevno ocenjevanje esejev ...

4.3.2 IZPITNA POLA 2

Izpitno polo, ki so jo kandidati reševali v spomladanskem izpitnem roku splošne mature 2021, je sestavljalo 20 nalog, skupaj vrednih 90 točk. Razumevanju in razčlembi izhodiščnega besedila je bilo namenjeno 74 točk (82 %), tvorbi besedilne vrste javno vabilo 16 točk (18 %). IP 2 celovito preverja sporazumevalne zmožnosti kandidatov, tj. razumevanje, analiziranje in vrednotenje neumetnostnega izhodiščnega besedila izbrane besedilne vrste z različnih vidikov ter s tem tudi vse pomembne sestavine in cilje učnega načrta. Izpitna pola je sestavljena tako, da v ustreznih deležih vključuje naloge za preverjanje vseh vrst razčlemb neumetnostnega besedila: pomensko, okoliščinsko, naklonsko, glasoslovno s pravorečjem, pravopisno, besedoslovno, oblikoslovno, skladijsko, besedotvorno, slogovno in besediloslovno.

Naloge preverjajo tako znanje kot različne zmožnosti na treh taksonomskih stopnjah: prva stopnja predstavlja dobesečno razumevanje, poznavanje dejstev, teorij, postopkov ...; druga stopnja razumevanje s sklepanjem, preoblikovanje, razlaganje, prenos znanja, analizo, razčlenjevanje ...; tretja stopnja pa ustvarjalno oziroma kritično razumevanje, sintezo, ocenjevanje z utemeljevanjem in ustvarjalno uporabo. Izhodiščno besedilo letošnje IP 2 je bilo strokovno besedilo z naslovom *Kako in kdaj je nastal slovenski jezik?*

Izpitno polo 2 je pisalo 5.628 kandidatov, ki so v povprečju dosegli 55,57 točke od 90 možnih, kar je 18,49 relativne točke. Povprečni indeks težavnosti je bil 0,61. Najvišje število točk, 86, je dosegel en kandidat, eden 85, trije pa 84.

Ker se vse naloge v IP 2 navezujejo na izhodiščno besedilo, presojamo veljavnost in ustreznost indeksov težavnosti in diskriminativnosti z vidika celote. Pri IP 2 ne analiziramo indeksa objektivnosti, saj so bile naloge ocenjene samo enkrat, razen omejenega kontrolnega drugega ocenjevanja.

4.3.2.1 INDEKS TEŽAVNOSTI

V letošnji IP 2 ni imela nobena naloga indeksa težavnosti pod 0,10 ali nad 0,90, kar pomeni, da so bile vse naloge v mejah ustrezne težavnosti. Težje naloge so bile tiste z IT pod 0,50 – take so bile v letošnji polji tri, in sicer 14., 3. in 15. naloga. Lahka naloga z IT nad 0,80 je bila le 10. naloga.

a) Naloga z visokim IT

10. naloga: Dopolnite manjkajoče dele v preglednici.

Besede, iz katerih so tvorjenke nastale	Tvorjenka	Besedotvorno obrazilo	Vrsta tvorjenke
skupen	skupnost		
učiti	naučiti		
južni, slovanski		-o-	
spremeniti		-ba	

Naloga je bila ovrednotena 6 točk (1 točka za dve pravilno določeni tvorjenki oz. besedotvorni obrazili in po 1 točka za vsako pravilno poimenovanje vrste tvorjenke). IT te naloge je bil 0,82, kar jo uvršča med lahke naloge. ID naloge je bil 0,35, kar jo uvršča med primerne naloge. Naloga iz besedotvorja je bila tokrat za kandidate lahka, a je primerno ločevala boljše kandidate od slabših.

b) Naloge z nizkim IT

14. naloga: Opazujte poved.

Slovani so na svoji poti hodili po severu in jugu.

14.1. S katero vprašalnico se vprašamo po podčrtani besedni zvezi?

14.2. Podčrtano predložno zvezo pretvorite tako, da se boste po njej vprašali z vprašalnico *od kod*, in jo uporabite v novi povedi.

Ta naloga je imela najnižji IT, in sicer 0,34, ki jo uvršča med najtežje naloge letošnje IP 2; ID je bil 0,22, kar pomeni, da je slabo ločevala znanje boljših kandidatov od slabših. Ovrednotena je bila 3 točke (1 točka za pravilno vprašalnico *kod (so hodili)*, 1 točka za pravilno pretvorbo in 1 točka za jezikovno pravilnost povedi). Najpogostejši napačen odgovor pri prvem delu te naloge je bil *kje (so hodili)*, pri drugem delu naloge pa *Slovani so na svoji poti hodili od/iz severa proti jugu/do juga/*.

3. naloga: Pojasnite avtorjevo izjavo iz 2. odstavka, da je primerjalno jezikoslovje nekakšna jezikovna matematika. Odgovor napišite v dvostavčni povedi s pojasnjevalnim priredjem.

IT te naloge je 0,43, kar jo uvršča med ustrezno težke naloge; ID 0,16 kaže, da je slabo ločevala znanje dobrih kandidatov od slabših. Ovrednotena je bila 3 točke (2 točki za pojasnilo in 1 točka za jezikovno pravilnost povedi s pojasnjevalnim priredjem). Največkrat so kandidati pri tej nalogi točke izgubljali zato, ker niso napisali ustreznega pojasnila, ampak so v avtorjevi izjavi v izhodiščnem besedilu le zamenjali prilastkov odvisnik s pojasnjevalnim priredjem (*Primerjalno jezikoslovje je nekakšna matematika, saj se pravila morajo iziti za vse sorodne jezike.*).

15. naloga: Opazujte poved.

Do konca 11. stoletja pa so se v tem narečju ali skupini narečij začele dogajati nekatere spremembe.

15.1. V povedi s podčrtovanjem določite stavčne člene in njihove dele.

15.2. Poimenujte vrsti prislovnih določil v povedi.

Prvo prislovno določilo: _____

Drugo prislovno določilo: _____

Indeks težavnosti 0,49 uvršča to nalogo med ustrezno težke naloge, indeks diskriminativnosti 0,51 kaže, da je zelo dobro ločevala znanje boljših kandidatov od slabših. Naloga je bila ovrednotena s 5 točkami (1 točka za vsak v celoti pravilno podčrtan stavčni člen in 1 točka za pravilno poimenovanje obeh prislovnih določil). Kandidati so točke izgubljali, ker v stavčnih členih niso podčrtovali prilastkov, težave so imeli tudi z določanjem povedkovnega določila, uspešnejši so bili pri poimenovanju vrst prislovnih določil.

4.3.2.2 INDEKS DISKRIMINATIVNOSTI

Mejna vrednost ID je 0,20; letos so pod mejno vrednostjo tri naloge, in sicer 6., 3. in 5.

Najnižji ID je imela 6. naloga, in sicer -0,04. Naloga je zaprtega tipa, ocenjuje pa kandidatovo poznavanje *Slovenskega etimološkega slovarja*. IT 0,74 kaže, da je bila ta naloga lahka tako za boljše kot slabše kandidate.

Nekoliko težja je bila za kandidate 5. naloga (IT = 0,57), ki je ocenjevala kandidatovo poznavanje in sposobnost uporabe *Slovarja slovenskega knjižnega jezika*, vendar pa jo indeks ločljivosti (ID = 0,18) uvršča med naloge, ki nezadovoljivo ločujejo izkazano znanje boljših kandidatov od slabših.

Pod ustrezno mejno vrednostjo ločljivosti je še 3. naloga (ID = 0,16), ki je bila že obravnavana pri indeksih težavnosti.

KOMENTAR IZPITNE POLE 2

Naloge v IP 2 so bile raznovrstne, pokrivalo so področja pomenske, okoliščinske, jezikovne in metajezikovne razčlenbe. Največ nalog je bilo kot po navadi s področja jezikovne razčlenbe, ki se deli na področja glasoslovje s pravorečjem, pravopis, besedoslovje, besedotvorje, oblikoslovje, skladnja, slog in besediloslovje. Razmerja med posameznimi področji so primerljiva s prejšnjimi izpitnimi polami, tako da letošnja izpitna pola ni izrazito odstopala od prejšnjih. Tudi v letošnji IP 2 je bila večina nalog zastavljena na drugi taksonomski stopnji, ki od kandidatov zahteva razumevanje s sklepanjem, uporabo, preoblikovanje, razlaganje, prenos znanja in razčlenjevanje. Podobno kot lanska in predlanska izpitna pola 2 je tudi letošnja od kandidatov zahtevala več naučenega jezikovnega znanja, ki so ga morali biti sposobni prenesti v nove situacije oziroma uporabiti na novih primerih. Indeksi težavnosti pri posameznih nalogah kažejo, da so bile letos za kandidate težje naloge tiste, ki so preverjale poznavanje skladnje, pravopisa in oblikoslovja.

4.3.3 USTNI IZPIT

Povprečno število točk pri tem delu izpita je bilo 17,85. Indeks težavnosti je 0,89 – ta indeks se je močno približal zgornji dopustni meji 0,90, ki je še ustrezna za veljavnost izpita. Največ kandidatov je pri ustnem delu izpita doseglo 20 točk, in sicer kar 2.001 kandidat, kar je 35,55 %, 19 točk pa 963 kandidatov (17,11 %). Indeks diskriminativnosti je v mejah ustreznosti (0,42).

Ustni izpit je notranji del maturitetnega izpita. Pri njem se preverjajo tisti cilji učnega načrta, ki jih pisni del izpita ne more preverjati. Ti so: zmožnost smiselne in estetskega branja, zmožnost govornega izražanja v knjižnem jeziku ter uporabno literarnozgodovinsko in literarnoteoretično znanje ob razlagi predloženega literarnega besedila ali odlomka ter pregledno literarnozgodovinsko znanje po veljavnem katalogu oziroma pregledno znanje, razumevanje in sposobnost kritičnega razmisleka o vlogi in položaju slovenskega jezika v preteklosti in sedanjosti. Sestavljen je iz: a) glasnega branja predloženega literarnega oz. polliterarnega besedila; b) vprašanja ob predloženem literarnem oz. polliterarnem besedilu ali odlomku (usmerjena interpretacija oz. dialog); c) preglednega vprašanja iz književnosti ali strukturirane jezikovne naloge ob predloženem besedilu ali odlomku.

4.4 Najpogostejši nepravilni odgovori kandidatov

Najpogostejši nepravilni odgovori so predstavljeni v poglavju 4.3, v razdelku, v katerem pojasnujem naloge z nizkim indeksom težavnosti.

4.5 Mnenje zunanjih ocenjevalcev o nalogah in vprašanjih v izpitnih polah

Komisija mnenja zunanjih ocenjevalcev ne preverja s posebnim vprašalnikom. Ocenjevalci svoje mnenje sporočajo glavni ocenjevalki in pomočnikom glavne ocenjevalke po e-pošti ali prek sistema sporočil v programu za ocenjevanje RM Assessor.

Letošnja IP 1 je bila po mnenju zunanjih ocenjevalcev vsebinsko in taksonomsko ustrezno sestavljena; oba eseja sta se nanašala na ključne vsebinske, tematske in motivne elemente v romanih. Ocenjevalci na IP 1 in na *Navodila za ocenjevanje* niso imeli pripomb.

Letošnja IP 2 je bila po strukturi precej podobna lanski, nanjo ocenjevalci niso imeli pripomb. Tudi na *Navodila za ocenjevanje* niso imeli pripomb, ob njihovi razlagi na seminarju točkovnika nismo več dopolnjevali. IP 2 je bila po mnenju ocenjevalcev primerno dolga in primerno zahtevna.

5 Zunanje ocenjevanje in ugovori

5.1 Zunanje ocenjevanje

Pisni del izpita je v spomladanskem roku potekal v dveh delih: IP 1 so kandidati pisali 4. maja, IP 2 pa 31. maja. Pisni del izpita je pri obeh polah potekal brez posebnosti.

Moderacija *Navodil za ocenjevanje izpitne pole 1* je bila 7. maja v prostorih Državnega izpitnega centra. Opravili so jo člani DPK SM za slovenščino in pomočniki glavne ocenjevalke. Na seji smo potrdili pripravljena *Navodila za ocenjevanje* z manjšimi dopolnitvami delno pravih rešitev. Razlaga *Navodil za ocenjevanje* in seminar za usposabljanje zunanjih ocenjevalcev sta bila izvedena na daljavo prek programa MS Teams 8. maja. Letos je bilo uvedeno elektronsko ocenjevanje tudi IP 1.

Ocenjevalci so se z elektronskim ocenjevanjem esejev seznanili 9. februarja 2021, 17. aprila je bil uvajalni seminar, na katerem smo testno ocenili tri eseje. Ocenjevanje IP 1 se je lahko začelo po opravljeni standardizaciji PGO 9. maja. Večina ocenjevalcev je bilo po oddanih standardizacijskih testih samodejno potrjena. Ocenjevanje IP 1 se je zaključilo 6. junija. Elektronsko ocenjevanje esejev je potekalo brez večjih težav, vprašanja in pomisleke so PGO razreševali sproti s komunikacijo v programu za ocenjevanje ter v telefonskih pogovorih z glavno ocenjevalko. Podani so bili tudi nekateri predlogi za izboljšanje ocenjevanja esejev, ki jih bo DPK SM za slovenščino skušala upoštevati.

Ocenjevalci, ki so pri analizi ocenjevanja esejev lansko leto izstopali, so bili še pred začetkom letošnjega ocenjevanja povabljeni na individualni pogovor z glavno ocenjevalko. Vsi povabljeni ocenjevalci so se pogovora udeležili. Skupaj smo analizirali izstopajoče primere ocenjevanja, se pogovorili o vzrokih za napake in o možnostih, kako pomanjkljivosti pri ocenjevanju odpraviti.

Moderacija *Navodil za ocenjevanje izpitne pole 2* je potekala 4. junija v prostorih Državnega izpitnega centra. Moderacijo so opravili člani DPK SM za slovenščino in pomočniki glavne ocenjevalke. V *Navodila za ocenjevanje* smo na podlagi pregledanih pol kandidatov vnesli za nekatere naloge dodatne različice rešitev in nekatere delne oz. še sprejemljive rešitve ter primere nesprejemljivih rešitev.

Predstavitev IP 2 in *Navodil za ocenjevanje* je potekala 5. junija na daljavo prek programa MS Teams. Po predstavitvi so ocenjevalci skupaj z glavno ocenjevalko vadili ocenjevanje na seminarskem gradivu. E-ocenjevanje IP 2 se je pričelo 6. junija. Tudi ocenjevanje IP 2 je potekalo brez večjih težav, PGO niso poročali o posebnih odstopanjih pri kontrolnem ocenjevanju. Ocenjevanje IP 2 se je zaključilo 20. junija. Naslednji dan je glavna ocenjevalka kontrolno ocenila po tri izpitne pole vsakega PGO.

Naloge kandidatov s posebnimi potrebami so letos ocenjevali trije za to usposobljeni ocenjevalci. IP 1 je letos pisalo 133 kandidatov s posebnimi potrebami, IP 2 pa 124 takih kandidatov. Naloge šestih kandidatov so bile ocenjene šele po posvetovanju s strokovnjakinjami.

Na seji 28. junija je DPK SM za slovenščino določila meje med ocenami pri slovenščini, slovenščini kot drugem jeziku (dvojezična slovensko-madžarska gimnazija) in slovenščini kot drugem jeziku (gimnazija z italijanskim učnim jezikom na narodnomešanem območju Slovenske Istre). Do takrat se je opravilo tudi kontrolno (tretje) ocenjevanje 519 nalog IP 1, pri katerih je prišlo do prevelike razlike med prvim in drugim ocenjevanjem. Po postavitvi mej za ocene smo opravili še mejno kontrolno ocenjevanje obeh izpitnih pol 55 kandidatov. Od teh je po kontrolnem ocenjevanju prag pozitivne ocene prestopilo 17 kandidatov, eden pa po pozitivno rešenem ugovoru.

5.2 Ugovori na oceno in način izračuna izpitne ocene

Pri slovenščini je bilo letos 382 ugovorov na oceno in 18 na izračun ocene. Ugovore so reševali štirje izvedenci.

Do spremembe točk je prišlo pri 96 kandidatih, do spremembe ocene pa pri 62 kandidatih. Povprečna sprememba odstotnih točk je bila 0,41, povprečna sprememba ocene pa 0,16. Največja sprememba odstotnih točk je bila 17, največja sprememba točkovne ocene pa 2.

6 Povzetek

6.1 Ocena uspeha kandidatov

Izpitno polo 1 (šolski esej) je pisalo 5.628 kandidatov (povprečno število odstotnih točk: 61,78; povprečno število absolutnih in relativnih točk: 30,89; indeks objektivnosti: 0,59; indeks težavnosti: 0,61; število tretjih ocenjevanj – 519 [9,2 %]). Letos je vse možne točke (50) dosegel en kandidat (lani: 9, predlani: 5), šest pa 49 (lani: 8). Letošnje številke so torej primerljive z lanskimi; rezultati so za približno eno točko slabši (letos: 30,89, lani: 31,90).

Razpravljalni esej je pisalo 5.330 kandidatov (tj. 94,7 %), v povprečju so dosegli 30,83 točke (lani: 32,04, predlani: 30,40) (indeks težavnosti: 0,61; indeks diskriminativnosti: 0,51; indeks objektivnosti: 0,58).

Razlagalni/Interpretativni esej je pisalo 289 kandidatov (tj. 5,3 %), v povprečju so dosegli 31,79 točke (lani: 29,79, predlani: 34,33) (indeks težavnosti: 0,63; indeks diskriminativnosti: 0,58; indeks objektivnosti 0,76). Odstotek kandidatov, ki so se odločili za interpretativni esej, je letos primerljiv z lanskim (5,9 %) in nekoliko višji kot predlani (3,6 %). Interpretativni esej so kandidati v povprečju pisali bolje kot razpravljalnega. Indeks težavnosti pokaže, da je bil letošnji esej za kandidate manj zahteven kot lanski (lani 0,60, predlani: 0,69), indeks diskriminativnosti je primerljiv z lanskim (lani 0,59, predlani: 0,54), letošnji indeks objektivnosti je slabši od lanskega (lani: 0,86, predlani: 0,85).

V povprečju so letošnji rezultati izpitne pole 1 nekoliko nižji kot v lanskem letu. Povprečna ocena eseja je nižja od lanske in primerljiva s predlansko (letos: 30,89, lani: 31,90, predlani: 30,56). Indeksi kažejo, da za kandidate ni toliko zahtevna vsebina eseja, saj so indeksi težavnosti vsebinskih postavk relativno visoki, »najtrši oreh« pri eseu je jezikovna pravilnost, ki dosega daleč najnižje indekse težavnosti (razpravljalni esej: 0,24, razlagalni/interpretativni: 0,28).

Izpitno polo 2 (razčlemba izhodiščnega besedila) je pisalo 5.628 kandidatov, ki so v povprečju dosegli 55,57 točke od 90 možnih (tj. 18,49 relativne točke). Povprečni indeks težavnosti je bil 0,61. Glede na lansko in predlansko leto so bili rezultati pri IP 2 nižji (lani: 58,08, predlani: 58,92 točke od 90 možnih, tj. lani: 19,39, predlani 19,64: relativne točke). Opažamo, da je krivulja rezultatov letos nekoliko padla, potem ko se je prej dve leti obračala navzgor. Najvišje število točk je bilo 86 (od 90 možnih; lani: 85, predlani: 84), dosegel ga je en kandidat (eden je dosegel 85, trije 84 točk).

6.2 Ocena kakovosti izpitnih pol

Indeks težavnosti vsebinskega dela za razpravljalni esej (0,69) kaže, da vsebinski del razpravljalnega eseja ni bil prezahteven, povprečno število točk za vsebinski del eseja je 20,60 od 30 možnih oziroma 68 %. Zahtevnost vsebinskih postavk je bila uravnotežena, saj so kandidati dosegali po posameznih postavkah precej izenačen indeks od 0,62 do 0,79, pod spodnjo mejo IT so tudi letos le dodatne točke za vsebino (IT = 0,05).

Indeksi težavnosti pri posameznih jezikovnih postavkah so zelo različni, najnižji je pri jezikovni pravilnosti, in sicer 0,24. Glede na lansko leto se je ta indeks rahlo znižal, a je enak predlanskemu (lani: 0,29, predlani: 0,24), indeks objektivnosti je letos enak lanskemu: 0,61 (predlani: 0,62). Nizek indeks težavnosti pri jezikovni pravilnosti odlikava slabo znanje osnovnega pravopisa in slovnice oziroma nizko pismenost kandidatov. Indeks težavnosti sloga je 0,58, kar je precej nižje kot lani in predlani (lani: 0,69, predlani: 0,62). Indeks težavnosti za zgradbo je 0,79, kar je nekoliko nižje kot lani in predlani (lani: 0,84, predlani: 0,81). Nizka sta IT pri dodeljevanju dodatnih točk za jezik (0,14) in

vsebino (0,11). Kandidati so pri jezikovnih postavkah povprečno dosegali 10,27 točke od možnih 20 oziroma 51 % (lani: 11,83, tj. 59 %).

Indeks diskriminativnosti je pri vseh vsebinskih in jezikovnih postavkah ustrezen in dokaj uravnotežen, a nekoliko nižji od prejšnjih let, od 34–0,51 (lani: od 0,35–0,60).

Povprečen indeks objektivnosti za letošnji razpravljalni esej je 0,58. Ta indeks je nižji kot lani in predlani (lani: 0,66, predlani: 0,67). Najvišji indeks objektivnosti so dosegle postavka jezikovna pravilnost (0,61) ter vsebinski postavki A1 (0,44) in C (0,46). Najnižje indekse objektivnosti so dosegle postavki za dodatne točke, in sicer za jezik (0,11, lani: 0,22) in vsebino (0,14, lani: 0,23), sledita postavki zgradba (0,23) in slog (0,25) (lani zgradba in slog skupaj: 0,30). Glede na lansko leto so se indeksi objektivnosti torej znižali.

Indeks težavnosti letošnjega razlagalnega/interpretativnega eseja je bil 0,63 (lani: 0,60, predlani: 0,69), kar pokaže, da je bil letošnji esej za kandidate manj zahteven kot lanski in bolj zahteven kot predlanski. Indeksi težavnosti za posamezne vsebinske postavke se gibljejo med 0,63 in 0,74 (lani: med 0,56 in 0,77). Indeksi težavnosti za jezikovne postavke so, enako kot pri razpravljalnem eseju, različni. Najvišji je pri zgradbi, in sicer 0,79 (lani: 0,80, predlani: 0,85), sledi indeks težavnosti pri slogu, in sicer 0,58 (lani: 0,66, predlani: 0,73), najnižji je pri jezikovni pravilnosti, in sicer 0,24 (lani: 0,25). Oba sta primerljiva z istovrstnimi indeksi pri razpravljalnem eseju, vendar sta pri interpretativnem višja.

Indeks diskriminativnosti je ustrezen, in sicer 0,58, a je nižji od lanskega in predlanskega (lani: 0,59, predlani: 0,63).

Indeks objektivnosti interpretativnega eseja je 0,76, kar po dveh letih ustreznosti (lani: 0,86, predlani: 0,85) nekoliko odstopa od območja ustreznosti objektivnosti (0,80 do 0,90), vendar ni nižji od stanja pred tem (leta 2018: 0,73).

Indeks težavnosti izpitne pole 2 je 0,61, kar je rahlo nižje kot lani in predlani (lani: 0,64, predlani: 0,65). Letošnja izpitna pola je bila torej za kandidate zahtevnejša kot lanska in predlanska. Nobena naloga ni imela indeksa težavnosti pod 0,10, nad 0,90 pa le ena, kar pomeni, da so bile naloge v razponu ustreznosti (od 0,10–0,90). Težje naloge so bile tiste z IT pod 0,50 – takšne so bile v letošnji poli tri (lani tri). Lažje naloge so bile tiste z IT nad 0,80 – taka je bila v letošnji poli ena (lani in predlani tri).

6.3 Druge ugotovitve

Glede na poročilo DPK SM za slovenščino in glede na konkretne podatke lahko izpostavimo nekaj najpomembnejših ugotovitev.

Izpitna pola 1: Izbira razpravljalnega oz. razlagalnega/interpretativnega eseja: Razlagalni esej je letos pisalo nekoliko manj kandidatov kot lani, a več kot predlani (5,3 %, lani: 5,9 %, predlani: 3,6 %, toda 2018: 12,42 %, 2017: 9,8 %). Praviloma se za pisanje interpretativnega eseja odločajo literarno senzibilnejši in bolj razgledani kandidati. Interpretativni esej so kandidati v povprečju pisali bolje kot razpravljalnega (razpravljalni v povprečju 30,83 točke, razlagalni v povprečju 31,79 točke). Analiza rezultatov obeh esejev je pokazala, da so v povprečju rezultati IP 1 nižji od lanskih, toda primerljivi s predlanskimi in predpredlanskimi (letos: 30,89, lani: 31,89, predlani: 30,56, predpredlani: 30,94). Indeksi težavnosti kažejo, da za kandidate nista toliko zahtevna vsebina in slog eseja, saj so indeksi težavnosti vsebinskih in slogovnih postavk relativno visoki (IT pri zgradbi: 0,79; IT pri slogu: 0,59), največje težave pri eseju povzroča jezikovna pravilnost, pri kateri dosegajo najnižje indekse težavnosti (IT = 0,25).

Izpitna pola 2: Letošnja izpitna pola je bila, podobno kot lanska in predlanska, zastavljena v skladu s spremembami, ki so bile napovedane v predmetnem izpitnem katalogu za maturo 2019 (skrajšanje obsega izpitne pole 2 zaradi spremembe števila točk s prejšnjih 120 na sedanjih 90, pri čemer se čas reševanja pole 90 minut ni spremenil). Z izbiro izhodiščnega besedila *Kako in kdaj je nastal slovenski jezik?* komisija izpostavlja teme, povezane s slovenskim jezikom in književnostjo. Rezultati izpitne pole 2 so nekoliko slabši od lanskih in predlanskih, ko so bili daleč najboljši (letos: 18,49; lani: 19,36; predlani: 19,64; 2018: 17,13; 2016: 15,28 relativne točke od 30 možnih), najvišje število točk in število kandidatov, ki jih dosegajo, pa se je opazno povečalo (letos 86 od 90 možnih, ki jih je dosegel en kandidat, 85 točk en kandidat, 84 točk trije kandidati; lani 85 točk, ki sta jih dosegla dva kandidata, 84 točk pa je doseglo kar sedem kandidatov; predlani: 84 točk, ki so jih dosegli štiri kandidati). Ostaja dejstvo, da za razliko od izpitne pole 1, kjer je maksimalno število točk 50 od 50 možnih (100 %), maksimalno število točk pri izpitni poli 2 ostaja še vedno prenizko (letos 95,5 % možnih točk, lani 94 %, predlani 93 %).

Komisija ugotavlja, da so slabše reševane naloge, v katerih se preverja znanje slovnice na različnih jezikovnih ravneh in pravil pravopisa ter njegova uporaba pri tvorjenju besedila, pri čemer so nekatere na osnovnošolski ravni. Najslabše reševane naloge so bile s področja pravopisa, oblikoslovja in skladnje. Tri naloge z najnižjim indeksom težavnosti so bile: 14. *Opazujte poved. Slovani so na svoji poti hodili po severu in jugu. S kateri vprašalnico se vprašamo po podčrtani besedni zvezi? Podčrtano predložno besedno zvezo pretvorite tako, da se boste po njej vprašali z vprašalnico od kod, in jo uporabite v novi povedi.* (IT = 0,34); 3. *Pojasnite avtorjevo izjavo iz 2. stavka, da je primerjalno jezikoslovje nekakšna jezikovna matematika. Odgovor napišite v dvostavčni povedi s pojasnjevalnim priredjem.* (IT = 0,43); 15. *Opazujte poved. [...] V povedi s podčrtovanjem določite stavčne člene in njihove dele. Poimenujte vrsti prislovnih določil v povedi.* (IT = 0,49). V nasprotju s temi pa sta bili najbolj reševani ena besedotvorna naloga (naloga 10), v kateri je bilo treba preglednico dopolniti s tvorjenko, izpisom besedotvornega obrazila in imenom vrste tvorjenke, (IT = 0,82) in ena skladijska naloga (naloga 16. *Napišite S-strukturo povedi* [IT = 0,80]), kar bi lahko kazalo na obračanje trenda. Sicer pa so navadno najbolj reševane naloge manj zahtevnega tipa, letos npr. naloga 6 z možnostjo alternativne izbire DA oz. NE (IT = 0,74), ki pa zelo slabo ločuje boljše kandidate od slabših (ID = -0,04).

Sestavljavci izpitnih pol si bodo tako kot doslej še naprej prizadevali za ohranitev ustreznega standarda znanja izpitne pole 2. Posebna pozornost pa bo namenjena temu, da bodo vprašanja zastavljena čim bolj jasno in da bodo odgovori nanje čim bolj enoznačni (manj nalog z rešitvijo *Po smislu, npr.*), kar bo povečalo objektivnost ocenjevanja in olajšalo delo ocenjevalcem, ter da bodo naloge dobro ločevale kandidate z boljšim znanjem od tistih s slabšim znanjem. To prizadevanje se je v zadnjih letih izkazalo za ustrezno, saj se kljub manjšemu padcu indeksa težavnost zadnja leta vztrajno povečuje najvišje doseženo število točk, kar pomeni, da so kandidati, ki imajo tudi teoretično znanje slovnice in pravopisa, uspešnejši od tistih brez tega.

Sporazumevalna zmožnost kandidatov v slovenskem jeziku je še vedno prenizka. Indeks težavnosti pri jezikovni pravilnosti v razpravljalnem eseju je slabši od lanskega, a primerljiv s predlanskim (letos: 0,24; lani: 0,29; predlani: 0,24; 2018: 0,22; 2017 z najnižjo vrednostjo doslej: 0,21), pri razlagalnem/interpretativnem pa se je nekoliko izboljšal, a še ni na predlanski ravni (letos: 0,28; lani: 0,25; predlani: 0,33). Glede na aktualne sporazumevalne navade srednješolcev v digitalni dobi (povečanje deleža pisnega sporazumevanja v neknjižnem jeziku in branja večinoma krajših besedil) je jezikovnemu pouku pri slovenščini v srednji (in že prej v osnovni) šoli treba posvetiti več pozornosti (v srednji šoli v skladu z učnim načrtom polovico ur) v smislu razvijanja sporazumevalne zmožnosti ter sistematičnega usvajanja slovnice in pravopisa. Reševanje izpitnih pol 2 iz preteklih let predvsem po jezikovnem občutku rojenega govornca, brez dobrega teoretičnega poznavanja slovničnih in pravopisnih pravil kot osnovni način priprave na maturo iz jezika za dober rezultat na maturi ne zadošča. Prav rezultati letošnje pole pa kažejo, da se trend morda obrača navzgor, saj so bile med zelo dobro reševanimi tudi naloge, ki zahtevajo tudi teoretično poznavanje slovničnih pravil in pravopisa.